

Suomen luonnonsuojeluliiton
Pirkanmaan luonnonsuojelupiiri ry.
Kuninkaankatu 39
33200 Tampere
p. 040 515 4557
pirkanmaa@sll.fi

LAUSUNTO

5.5.2015

Virtain luonnonsuojeluyhdistys ry.
c/o Larissa Heinämäki
Havangantie 418
34710 Virrat
p. 040 776 2797
larissa.heinamaki@phpoint.fi

Pirkanmaan liitto

Asia: LAUSUNTO PIRKANMAAN MAAKUNTAKAAVA 2040:N LUONNOKSESTA

1. Yleistä

Kiitämme lausuntopyynnöstä.

Mielestämme maakuntakaavan 25 vuoden päähän ulottuva aikajänne on liian pitkä. Maailma muuttuu nopeasti, mihin on hankala varautua maakuntakaavan kaltaisella jähmeällä asiakirjalla. Oletamme myös aiempien kokemusten pohjalta, että seuraavan maakuntakaavan laadinta käynnistyy joka tapauksessa noin 10 vuoden kuluttua.

Jos kaavan tavoite pidetään vuodessa 2040, esitämme, että erilaiset skenaariot tulevaisuudesta otetaan tarkasteluun mukaan. Nyt kaavaluonnoksessa on esimerkiksi kiviainesten (EO/k) ottovarausten osalta sitouduttu nykyisen tilanteen (erittäin suuri kiviaineksen tarve ja todella heikko kierrätysaste) jatkumiseen. Tämä on mielestämme huomattavan lyhytnäköinen lähtökohta, kun kyse on tulevaisuudesta ja uusiutumattomien luonnonvarojen käytöstä.

Suhtaudumme varauksellisesti maakuntakaavan pohjana (esim. kaavaselotus s. 18) olevaan arvioon 120 000 asukkaan lisäyksestä Pirkanmaan väestöön vuoteen 2040 mennessä. Mielestämme arvio on ylimitoitettu. Sama koskee ainakin osin myös väestön keskittymisennustetta, 75 % väestöstä Tampereen ydinkaupunkiseudulla vuonna 2040. Väestönkasvun ja keskittämisen vaikutuksia luonnonarvoihin ei mielestämme ole tutkittu riittävästi. Tampereen kasvu ei voi suuntautua yhä uusille viheralueille, kuten tällä hetkellä näyttää olevan pyrkimys. Tuorein esimerkki laajojen ja arvokkaiden luonto- ja virkistysalueiden sekä ekosysteemipalvelujen kannalta tärkeiden alueiden kaavoittamisesta asuinrakentamiseen on Tampereen ja Kangasalan Ojalan ja Lamminrahkan alue.

Toinen esimerkki kaavaluonnoksen ylimitoituksesta on kaupan tilan lisärakennustarve. Nykyisin Pirkanmaan vähittäiskaupan kerroala on 1,67 milj. k-m², mihin maakuntakaavaluonnoksessa tavoitellaan lisäystä 1,39 milj. k-m², eli kaupan tilan lähes kaksinkertaistamista vuoteen 2040 mennessä. Mielestämme näin suuri lisäys ei ole perusteltua.

Haluamme huomauttaa jälleen asiasta, johon olemme puuttuneet aiemmissakin yhteyksissä lukuisia

kertoja: maakuntakaavan pohjakartassa on aivan liian vähän informaatiota, jotta aluevarausten sijainti kävisi riittävästi ilmi. Yksinkertainen ratkaisu olisi merkitä pohjakarttaan esimerkiksi kaikki vesistöt ja tiestö. Ne voitaisiin merkitä niin himmeällä, että se ei häiritse kaavamerkintöjen luettavuutta.

Maakuntakaavaluonnoksessa on luonto- ja ympäristönäkökulmasta sekä negatiivisia että positiivisia asioita. Seuraavassa yksilöimme näitä ja esitämme parannusehdotuksia.

2. Luonnon monimuotoisuuden turvaaminen

2.1 Suojelualueet (S)

Aiemmassa maakuntakaavassa ja monissa muissa maakuntakaavoissa luonnonsuojelulla perustettavat suojelualueet (SL) ja muut suojelualueet (S) on erotettu toisistaan. Maakuntakaavaluonnoksessa käytössä oleva pelkkä S-merkintä yhtäältä yksinkertaistaa kaavan esittämistä positiivisella tavalla, mutta toisaalta hämää sen, kuinka vahvan suojelustatuksen alueesta kulloinkin on kyse. Asia kyllä selitetään kaavamerkinnöissä, mutta kohdekohtaisilta epäselvyyksiltä ei silti voida välttyä. Esitämme, että luonnonsuojelulla toteutetut tai toteutettavat suojelualueet merkitään maakuntakaavassa edelleen SL-merkinnällä. Näin linjataan myös Maakuntakaavamerkinnät ja -määräykset -oppaassa (Ympäristöministeriö 2010).

Suojeluvarauksista puuttuvat ilmeisesti kaikki METSO-ohjelmassa valtiolle ostetut, Metsähallituksen luontopalvelujen hallussa (taseessa) olevat kohteet. Niitä on alkuvuoteen 2015 mennessä kertynyt Pirkanmaalla yhteensä 477 hehtaaria (Pirkanmaan ELY-keskus 2015). Tämä asia pitäisi korjata maakuntakaavassa, kun Metsähallituksen omat suojelumetsätkin on nyt aiheellisesti merkitty suojeluvarauksiksi. Esitämme, että kaikki Metsähallituksen luontopalvelujen hallussa olevat alueet merkitään maakuntakaavassa suojeluvarauksiksi. Tämä olisi tärkeää myös siksi, että valtion omistuksessa olevat käytännössä jo suojellut alueet eivät näy myöskään esimerkiksi Maanmittauslaitoksen kartoissa ennen kuin ne on asetuksella perustettu luonnonsuojelualueiksi. Yksityismaille perustettavat luonnonsuojelualueet (YSA, yksityinen suojelualue) päivittyvät yleensä muutamassa kuukaudessa Maanmittauslaitoksen karttoihin, mutta valtion maiden suojelualueet eivät. Metsähallituksen luontopalvelujen hallussa olevien maiden merkintä maakuntakaavassa suojeluvarauksiksi korjaisi merkittävästi tätä tietojen julkisuuteenkin liittyvää epäkohtaa. Joitakin luontopalvelujen hallussa olevia alueita, joita ei ole vielä suojeltu luonnonsuojelulain nojalla, on kaavaluonnoksessa jo merkitty suojeluvarauksiksi, kuten noin 20 hehtaarin alue Pälkäneen Aitoossa.

Esitämme myös, että kaavaehdotukseen merkitään myös vuosina 2014 ja 2015 METSO-ohjelmassa perustetut suojelualueet (sekä yksityiset suojelualueet että valtiolle ostetut). Samoin Metsähallituksen syksyllä 2014 julkistaman noin 13 000 hehtaarin suojeluratkaisun kohteet tulee merkitä maakuntakaavassa suojeluvarauksiksi. 13 000 hehtaarin suojeluratkaisuun sisältyi Pirkanmaalta yhteensä kahdeksan kohdetta, joiden yhteispinta-ala on 396 hehtaaria. Joukkoon kuuluu esimerkiksi Matalakorven 117 hehtaarin alue Pirkkalassa, maakuntakaavaluonnoksessa puolustusvoimien alueella (EP) Tampere-Pirkkalan lentokentän kaakkoispuolella.

Kaavaluonnoksen suojeluvarauksista puuttuu Parkanon Kaitojenvetten Natura 2000 -alueen laajennukseksi vuonna 2004 perustettu Metsähallituksen 99 hehtaarin suojelumetsä. Alue sijaitsee Natura-alueen ja Parkanon aseman välissä ja rajautuu suoraan Natura-alueeseen. Maakuntakaavaluonnoksessa kohde on merkitty virkistysalueeksi (V). Esitämme, että merkintä muutetaan suojeluvaraukseksi. Samoin suojeluvarauksista puuttuu Nokian Pitkäniemen Hevoshaan alue, joka on mukana Tampereen kaupunki luonnonsuojeluohjelman luonnonsuojelulla suojeltavissa kohteissa. Esitämme, että Hevoshaan virkistysaluemerkintä korjataan kaavassa

suojeluvaramuutokset.

Nokian Kaakkurijärvien Natura 2000 -alueen ja sitä ympäröivän metsämantereen suojelua tulisi vahvistaa. Alueella on maakuntakaavaluonnoksessa luo ja MK-varaukset, mutta sellaisenaan kaavaluonnos ei riitä. Kaakkurijärvien kaakkurikanta on heikentynyt 2000-luvulla huolestuttavasti. Tämä johtunee ympäröivän maankäytön (muun muassa kallionlouhinta) aiheuttamasta häiriöstä ja lisääntyneestä virkistyskäyttöpaineesta. Maakuntakaava olisi oikea keino edistää alueen luonnonarvojen säilymistä ja ohjata virkistyskäyttöä. Esitämme, että Kaakkurijärvien erilliset suojelualueet yhdistetään maakuntakaavassa laajemmaksi suojelukokonaisuudeksi, alueen suojeluvaramuutokset vahvistetaan ja virkistyskäyttöä ohjataan siten, että kaakkurin pesinnät eivät vaaranna häirinnän vuoksi. Kaakkuri on harvinainen, silmälläpidettäväksi (NT) luokiteltu laji, joka kuuluu EU:n lintudirektiivin liitteen I erityisiä suojelutoimia vaativiin lajeihin.

2.2. Soidensuojelun täydennysohjelman kohteet ja maakunnallisesti arvokkaat suokohteet

Soidensuojelun täydennysohjelma on vielä kesken, mutta ohjelman kohteet on jo valittu, ja ELY-keskukset ovat järjestäneet kohteiden suojelusta kyselyn maanomistajille (Ympäristöministeriö 2015). Valtionmaiden osalta 6000 hehtaaria eteläsuomalaisia soita, joista Pirkanmaalla sijaitsee kokonaan 6 kohdetta (yhteispinta-ala noin 430 ha) ja yksi osittain, sai jo virallisen suojelupäätöksen (Ympäristöministeriö & Maa- ja metsätalousministeriö 2015). Esitämme, että kaikki soidensuojelun täydennysohjelmaan valitut kohteet merkitään maakuntakaavaan maanomistajasta riippumatta. Suojeluohjelman kohteet ovat valtakunnallisesti arvokkaita, mutta ohjelmaan liittyvissä kartoituksissa on kartoitettu myös runsaasti soita, jotka eivät tarkastelussa täyttäneet valtakunnallisesti arvokkaan kohteen kriteerejä. Näistä huomattava osa on kuitenkin maakunnallisesti arvokkaita, joten nekin tulisi merkitä maakuntakaavaan vähintäänkin luo-alueina, mutta mieluummin SL- tai S-alueina. Esitämme, että Pirkanmaan liitto konsultoi ELY-keskusta soidensuojelun täydennysohjelman kohteiden osalta, ja ohjelman kohdevalinnan ulkopuolelle jääneet maakunnallisesti arvokkaat kohteet määrittämään ja merkitään kaavaan.

Parkanon Saukonsuo ei sisälly soidensuojelun täydennysohjelmaan, mutta suo kuuluu niihin kohteisiin, joiden suojelusta ympäristöministeriö ja Vapo neuvottelevat. Alueen suojelu on käytännössä varmaa. Esitämme, että Saukonsuo merkitään maakuntakaavan suojeluvaramuutoksena.

2.3. Luonnon monimuotoisuuden ydinalueet (luo) ja ekosysteemipalvelujen kannalta merkittävät maa- ja metsätalousalueet (MK)

Maakuntakaavaluonnoksessa on esitetty olemassaolevien luonnonsuojelualueiden (mm. Natura 2000 -alueet) lisäksi luonnon monimuotoisuuden ydinalueita (luo) ja ekosysteemipalvelujen kannalta merkittävistä maa- ja metsätalousalueita (MK). Yhdessä luonnonsuojelu- ja virkistysalueiden kanssa nämä muodostavat maakunnan ekologisen verkoston rungon.

Luonnon monimuotoisuuden ydinalueet (luo) ja ekosysteemipalvelujen kannalta merkittävät maa- ja metsätalousalueet (MK) edustavat metsämantereisiin ja muihin suuralueisiin perustuvaa lähestymistapaa. Olemme iloisia, että tällä maakuntakaavakerroksella esimerkiksi juuri metsämantereiden merkitys on ymmärretty paremmin kuin aiemmin. Teimme aikoinaan laajan esityksen metsämantereista Pirkanmaan 1. maakuntakaavaan, mutta silloin aika ei ollut ilmeisesti vielä kypsä niiden mukaan ottamiseen joitakin poikkeuksia lukuun ottamatta.

Suuralueisiin perustuva lähestymistapa on ajankohtaista suojelubiologista ajattelua ja antaa lisäarvoa maakuntakaavalle. Suuralueiden ohella on kuitenkin runsaasti erittäin tärkeitä pienempiä alueita, jotka eivät nyt näy lainkaan maakuntakaavaluonnoksessa. Ekologisen verkoston määrittelytyötä tulisi syventää kaavan jatkotyöstön yhteydessä. Tällöin myös esimerkiksi

ekosysteemipalvelujen kannalta merkittävien alueiden valintaperusteet tulisi esittää selvästi – nyt niitä ei kaavaluonnoksessa selosteta.

Luo- ja MK-alueiden valintakriteerit ovat alueiden laajuuden ja yhtenäisyyden lisäksi painottaneet metsä- ja suobiotooppeja, jotka ovat Pirkanmaalla keskeisiä, mutta kattavat kuitenkin vain osan maakunnan biologisesta monimuotoisuudesta. Ekologisen verkoston työpajassa luonnon ydinalueiden analyysiin lisättiin Etelä-Pirkanmaan kautta kulkeva keskeinen harjujakso sekä Vanajaveden ranta-alueet. Luonnon monimuotoisuuden kannalta alueet, joiden lajimäärä on korkea ja joissa on runsaasti uhanalaisia lajeja, ovat tärkeitä. Usein kyseessä ovat eri elinympäristöistä koostuvat kokonaisuudet, joissa perinteinen maatalous on jatkunut pitkään. Tällaisia alueita ovat esimerkiksi kasvillisuudeltaan runsaat vesistöt ja kosteikot sekä niiden lähistöllä olevat viljely- ja laidunalueet tai maatalousalueiden ja metsäsaarekkeiden mosaiikki. Hyvää aineistoa tällaisten kokonaisuuksien määrittelyyn ovat Pirkanmaan lintutieteellisen yhdistyksen (2014) inventoimat maakunnallisesti merkittävät linnustoalueet (MAALI -alueet). Näitä alueita koskeva raportti on julkaistu v. 2014. Esitämme, että MAALI-raportti otetaan maakuntakaavan tausta-aineistoksi, ja ekologiseen verkostoon lisätään raportissa arvokkaiksi todetut kohteet.

Kaavaluonnoksessa esitetään myös laajat luonnonsuojelualueet ja merkittävät maisema-alueet. Näiden suhdetta erotettuihin luonnon monimuotoisuuden ydinalueisiin ja ekosysteemipalvelujen kannalta tärkeisiin alueisiin ei kuitenkaan mielestämme riittävästi käsitellä. Tätä osuutta voisi kaavaselostuksessa parantaa. Esitämme myös, että maakuntakaavan valtakunnallisesti ja maakunnallisesti arvokkaat maisema-alueet lisätään kaavan luo- tai MK-alueisiin. Samoin esitämme, että Kokemäenjoen vesistön suuret järvet, kuten Näsijärvi, Pyhäjärvi ja Suur-Längelmävesi sekä itse Kokemäenjoki sisällytetään ranta-alueineen luo-alueisiin. Vanajavedellä luo-merkintä on jo olemassa, mikä on mainio asia.

Esitämme, että Virroille, Lakeisnevan kankaan S-alueen eteläpuolelle maakuntakaavaan lisätään S-alueeseen rajautuva luo-alue. Alueella on arvokasta suo-, metsä- ja pienvesiluontoa, muun muassa soidensuojelun täydennysohjelmaan valittu Teerineva-Lakeisnevan kohde (Teerineva, Ahvenlamminneva, Kuivikeneva ja Lakeisneva). Teerineva kuuluu niihin valtion maiden soihin, joiden suojelusta on päätetty keväällä 2015 (Ympäristöministeriö & Maa- ja metsätalousministeriö 2015). Alueella sijaitsee myös Nevajärven arvokas pienvesi- ja metsäkohde. Luo-alue voisi rajautua pohjoisessa Lakeisnevan kankaan S-alueeseen, luoteessa mukaan tulisivat Haapajärvi ja Pahalamminvuori, lännessä Paskonvuori, etelässä Sorsanjärvi, kaakossa Tulijärvi ja idässä Konineva. Kyseinen laaja metsäalue yhdessä Lakeisnevan kankaan suojelualueen kanssa on viimeinen alue, jolla Etelä-Suomessa alueellisesti uhanalainen (RT) ja äärimmäisen harvinainen kuukkeli on Pirkanmaalla pesinyt, ja potentiaalia kuukkeli-alueena on edelleen. Esitämme samalla, että samalle yhtenäiselle metsäalueelle merkityt EO/k -alueet 112 (Välinevankallio, Soidinkallio), 113 (Kiikkumäki, Perä-Paskonvuori) ja 114 (Sarvikorpi) poistetaan maakuntakaavasta.

Esitämme myös, että luo- ja MK-alueiden pinta-alakriteerejä alennetaan. Jos pienellä alueella on runsaasti esimerkiksi uhanalaisiin lajeihin tai luontotyyppeihin liittyviä arvoja, se voitaisiin kuitenkin merkitä luo- tai MK-alueena maakuntakaavaan. Uhanalaisia lajeja koskevaa tietoa on ympäristöhallinnon Hertta-tietojärjestelmässä, uhanalaisia luontotyyppejä koskevaa tietoa eri puolilla, mutta ei kattavasti. Kattavuus ei kuitenkaan ole mielestämme ongelma, koska loppujen lopuksi melko harva luonnonarvoihin liittyvä asia on pystytty selvittämään kattavasti esimerkiksi maakunnan mittakaavassa. Esimerkiksi Hämeenkyrön Turkimusojan on uuden jokihelmisimpukkalöydön ansiosta niin merkittävä kohde, että se tulisi merkitä maakuntakaavaan vähintäänkin luo-alueena. Esitämme, että maakuntaliitto tekee vielä erillisen selvityksen luo- ja MK-alueiden täydentämistarpeista edellä esittämiemme seikkojen perusteella.

Kehittämisperiaatemarkintoihin kuuluvia luonnon monimuotoisuuden ydinalueita (luo), on

kaavaluonnoksessa rajattu etupäässä suovaltaisille alueille. Tätä pidämme sinänsä hyvänä asiana, mutta useassa paikassa rajaukset ovat kuitenkin epätydyttäviä esimerkiksi siksi, että samoille alueille halutaan kaavoittaa tuulivoimaloiden alueita (tv). Esimerkiksi Virtain länsirajaa pitkin pohjois-etelä -suunnassa kulkeva luo-alue keinotekoisesti katkeaa arvokkaan Pahkanevan pohjoispuolella tv-alueen takia. Pahkaneva on mukana eteläisemmässä luo-alueessa, jossa on mukana melko laajalti Ylöjärven Kurun pohjoisosia. Esitämme, että kyseiset kaksi luo-aluetta yhdistetään siten, että Pahkanevan pohjoispuolisen (ja Iso Närhinnevan eteläpuolisen) tv-alueen eteläpuolisko (Virtain puoleinen osa Iso Närhinnevan eteläpuolella ja siitä kaakkoon) poistetaan kokonaan. Pinta-alaa tuulivoimaloiden rakentamiseen jää siitä huolimatta varmasti riittävästi. Samoin esitämme, että luo-aluetta laajennetaan EO/t 22-alueen rajaan saakka, jolloin alueeseen saadaan mukaan Virtain ja Ylöjärven Kurun raja-alueen pienet suot (Pahalammi ja Hautaneva) sekä hienot järvet Salmi-Ruoke ja Heinäruoke (joita ei edes ole merkitty kaavakarttaan). Edelleen esitämme, että em. Virtain länsireunan ja Pohjois-Kurun luo-alueet yhdistetään etelämpänä sijaitsevaan Seitsemisen-Helvetinjärven MK-alueeseen. Kyseessä on yksi koko eteläisen Suomen tärkeimmistä yhtenäisistä metsäalueista, jolla on myös erittäin merkittäviä soihin liittyviä luonnonarvoja.

Turpeenottoa säännellään ympäristönsuojelulalla (527/2014). Lain 12 § (Oikeusvaikutteinen kaava toiminnan sijoittamisessa) koskee muun muassa maakuntakaavoituksen ja ympäristöluvan suhdetta:

”Luvanvaraista tai rekisteröitävää toimintaa ei saa sijoittaa asemakaavan vastaisesti. Lisäksi alueella, jolla on voimassa maakuntakaava tai oikeusvaikutteinen yleiskaava, on katsottava, ettei toiminnan sijoittaminen vaikeuta alueen käyttämistä kaavassa varattuun tarkoitukseen.”

Esitämme, että maakuntakaavan luo-kehittämisperiaatemerkintään ja MK-alueiden kaavamääräykseen lisätään määräys, että turpeenotto ja muu maa- tai kiviainesten otto on alueilla kielletty. Perusteluna tälle ovat paitsi luonnonarvot ja erityisesti luo-alueiden osalta edellä mainittu ympäristönsuojelulain 12 § myös se, että kaavaluonnoksessa on runsaasti (turpeenoton vaihemaakuntakaavasta tulevia) uusia turvetuotantoalueita (esim. EO/t-16/22) ja turvetuotannon kannalta tärkeitä alueita (EO/t), joista jälkimmäisiä kutsuttiin turpeenoton vaihemaakuntakaavassa turvetuotannon kannalta tärkeiksi vyöhykkeiksi (EO/tu). Samoin kaavaluonnoksessa on runsaasti kiviainesten ottovarausalueita (EO/k), joten maa- ja kiviainesten oton kieltäminen luo- ja MK-alueilla tasaisi osaltaan kaavan painotusta luonnonvarojen hyödyntämisen ja luonnonarvoja turvaamisen välillä. Maa- (ml. turve) ja kiviainesten ottoa tulee joka tapauksessa tapahtumaan myös maakuntakaavan ”valkoisilla alueilla” (kaavamerkintä M, maaseutualue), mikä lisää tarvetta sisällyttää kaavaan alueita, joilla ottotoiminta on kielletty.

Lisäksi esitämme, että luo- ja MK-alueiden kaavamääräyksiin lisätään maininta: ”Alueiden suojelua edistetään vapaaehtoisen metsien ja soiden suojelun kohdennetulla markkinoinnilla.” Tämä tukisi osaltaan alueiden säilymistä, mikä on mainittu kaavan tavoitteena alueita koskevissa määräyksissä.

2.4. Ekologiset yhteydet

Maakuntakaavaluonnoksessa ei ole mielestämme otettu riittävästi huomioon ekologisia yhteyksiä. Kaavan valmisteluun liittyvässä ekologisen verkoston työpajassa aihe oli näkyvästi esillä, ja ekologiset yhteydet päätyivätkin maakuntaliiton Pirkanmaan ekologinen verkosto -raporttiin. Maakuntakaavaluonnoksessa ekologisia yhteyksiä turvaamassa on kuitenkin vain viheryhteyksimerkintä, joka koskee taajamiin liittyviä yhteyksiä.

Maakuntakaavatason suunnittelussa olisi keskeistä tunnistaa ja merkitä laajat, myös ylimaakunnalliset ekologiset yhteydet, jotka liittyvät Pirkanmaan merkittävät alueet muihin tärkeisiin alueisiin. Pirkanmaalla tällainen on esimerkiksi pitkin Suomenselän vedenjakajaa kohti

itärajaa kulkeva Suomenselän–Maanselän ekologinen yhteys (joka ei noussut ainakaan riittävästi esiin myöskään ekologisen verkoston työpajassa). Kyseinen yhteys on jopa kansainvälisesti merkittävä metsä- ja suolajiston leviämiskäytävä Venäjän Karjalasta läntiseen ja eteläiseen Suomeen. Tällaisten ekologisten yhteyksien merkitys kasvaa yhä suuremmaksi esimerkiksi ilmastonmuutoksen myötä.

Esitämme, että maakuntakaavaan merkitään ja sillä turvataan tärkeät maakunnan sisäiset ja ylimaakunnalliset ekologiset yhteydet. Niistä voi olla tarpeen tehdä vielä tarkentava selvitys ennen kaavan ehdotusvaihetta. Sen lisäksi, että ekologiset yhteydet merkittäisiin kaavakartalle, niille pitäisi saada myös niiden laatua riittävästi turvaava kaavamääräys.

2.5. Uudet Kansallispuistot ja Tampereen kansallinen kaupunkipuisto

Maakuntakaava olisi hyvä keino edistää kansallispuistojen tai vastaavien laajojen luonnonsuojelua ja virkistysalueiden perustamista Kangasalan ja Pälkäneen Laipanmaahan, Oriveden Pukalaan ja Tampereen Teiskoon (ytimenä Kintulammen alue). Sama koskee Seitsemisen ja Helvetinjärven kansallispuistojen yhdistämistä Ylöjärvellä ja Ruovedellä. Nykyisillä kaavaluonnoksen merkinnöillä (esim. MK ja VR) kansallispuistoja ei suljeta pois, mutta ei myöskään riittävästi edistetä puistojen perustamista, vaikka tarve uusille kansallispuistoille on suuri niin luonnon kuin virkistyskäytön näkökulmasta. Niin sanotun biotalouden myötä mahdollisesti lisääntyvät metsien hakkuut korostavat myös suojelualueiden määrän kasvattamisen tarvetta. Esitämme, että edellä mainittujen neljän alueen kaavamääräyksiin lisätään suositus kansallispuiston perustamisesta vuoteen 2030 mennessä.

Haluamme jälleen muistuttaa, mitä ympäristöministeriö vastasi syksyllä 2012 aloitteeseemme Seitsemisen ja Helvetinjärven kansallispuistojen yhdistämisestä:

”Toimenpide-ehdotuksia: Puistoja, väliyöhykkeen suojelualueita ja metsänkäyttörajoitusten piirissä olevia alueita yhdistävän välisen ekologisen vyöhykkeen sijainti ja laajuus määritetään osallistavasti. Alue pidetään valtion omistuksessa ja sen ekologista toimintakykyä vahvistetaan mm. parantamalla alueen suojelualueiden ja muiden arvokkaiden luontokohteiden keskinäistä kytkeytyneisyyttä. Alue liitetään osaksi soidensuojelun täydennysohjelman selvitystyötä ja METSO 20 000 -tarkastelua. Suosituksia: Välialueen eheys turvataan ja sen statusta vahvistetaan MRL:n toimenpitein (kaavoitus).” Painotamme, että maakuntakaavaluonnoksen MK-merkintä on oikean suuntainen, mutta ei riittävä merkintä Seitsemisen ja Helvetinjärven yhdistämisen näkökulmasta. Merkinnän suojeluvaikutusta tulisi vahvistaa, kuten edellä esitimme.

Pidämme hyvänä, että Tampereen Kauppi-Niihamassa virkistysaluemerkintä (VR) on ulotettu idässä VT 9 (Jyväskyläntie) asti. Tämä vahvistaa mahdollisuuksia perustaa Tampereen kansallinen kaupunkipuisto riittävän laajana, joskin Alasjärven ympärille merkitty taajamatoimintojen reservialue (Ar) osaltaan estää laajan kaupunkipuiston perustamista. Esitämme, että Alasjärven Ar-alueita pienennetään ja että Tampereen kansallista kaupunkipuistoa varten luodaan oma merkintä maakuntakaavaan.

2.6. Hiljaiset alueet

Esitämme, että hiljaiset alueet merkitään maakuntakaavaan ja sisällytetään osaksi ekosysteemipalvelujen kannalta merkittäviä alueita. Hiljaisista alueista on alustava esitys kaavaselostuksen liiteosassa (kartta 27). Hiljaiset alueet ovat koko Euroopassa harvinaisia. Ne tulisi huomioida erityisesti maakuntakaavassa, jotta ne alettaisiin ottaa huomioon myös paikallisesti.

2.7. Virkistys- ja retkeily

Virtain eteläpuolella sijaitseva, Torisevan järvien ja Siekkisjärven eteläpään VR-aluemerkintä on hyvä asia ja VR-alue on perusteltua säilyttää sen laajuisena kuin se maakuntakaavaluonnoksessa on esitetty.

3. Maa- ja kalliokiviainesten ottoalueet (EO/k)

Kiviainesten ottoalueita on merkitty kaavaan posketon määrä. Kaavaselostuksen (s. 154) mukaan varauksia on laskennalliseen tarpeeseen nähden nelinkertainen määrä. Selostuksessa perustellaan ylimitoitusta esimerkiksi sillä, että ”kaikkia osoitettuja kohteita ei erilaisten syiden takia saada koskaan kiviainestoiminnan käyttöön”. Vaikka näin toki onkin, ylimitoitus on mielestämme aivan kohtuuton, etenkin, kun otetaan huomioon, että maakuntakaavan pitäisi olla tulevaisuuteen tähtäävä asiakirja. Tulevaisuudessa on väistämätöntä vähentää uusiutumattomien luonnonvarojen, kuten louhittavan kiviaineksen, käyttöä ja siirtyä pääasiassa kiviaineksen kierrätykseen ja korvaaviin materiaaleihin. Paljon puhutun biotaloudenkin pitäisi siirtää huomiota pois uusiutumattomista luonnonvaroista. Esitämme, että maakuntakaavan kiviainesten ottovarauksista (EO/k) poistetaan valtaosa ja jätetään niitä korkeintaan nykyistä tarvetta vastaava määrä. Kiviainesten ottokohteiden tulee olla luonnon- ja virkistysarvoiltaan vaatimattomia kohteita.

Kaavaselostuksessa (s. 153) mainitaan, että ”vuosittain kiviainesta on otettu Pirkanmaalla noin 6,8 tonnia”. Oikea luku lienee 6,8 miljoonaa tonnia.

Maakuntakaavaluonnos perustuu kiviainesten ottoalueiden osalta POSKI-selvitykseen. Ihmettelemme, että maakuntakaava 2040:n nettisivuilla tai muuallakaan julkisesti saatavilla ei ole POSKI-hankkeeseen liittyviä luontoselvityksiä. Ilman niitä on käytännössä mahdoton arvioida EO/k -alueiden luonto- ja ympäristövaikutuksia. Seuraavassa tuomme esimerkkejä, jotka viittaavat siihen, että luonnonarvoilla ei ole ollut riittävästi painoarvoa kiviainesten ottovarausalueista päätettäessä.

EO/k 34 Porrassuo, Ylinen (Ylöjärvi)

Kalliokiviainesten ottovarausalueen EO/k 34 Porrassuo, Ylinen (Ylöjärvi) tuntumassa olevalla Keskinen Tuohisurma -järvellä pesii häiriöille altis, harvinainen kaakkuri (NT, silmälläpidettävä). Alueella tai aivan sen rajalla elää myös EU:n luontodirektiivin ja luonnonsuojelulain 49 §:n suojaama, uhanalainen (VU, vaarantunut) liito-orava Keinunevan (kartalla nimetön suo Sokerivuoren lounaispuolella) länsipuolella. Maanomistajalta saamamme tiedon mukaan Keinuneva ja sen reunametsät on suojeltu omistajan omalla päätöksellä.

Porrassuo–Ylisen kiviainesten ottovaraus on merkitty keskelle laajaa, yhtenäistä metsäaluetta, jolla ei nykyisellään ole kiviainesten ottoalueita. Alueella ei ole myöskään raskaalle liikenteelle soveltuvaa tiestöä. Edellä mainittuihin luonnonarvoihin vedoten esitämme, että kalliokiviainesten ottovaraus EO/k 34 poistetaan maakuntakaavasta.

EO/k 124 Unnanneva (Ikaalinen)

Kalliokiviainesten ottovarausalue EO/k 124 Unnanneva (Ikaalinen) rajautuu luonnontilaisen kaltaiseen ja suojellisesti arvokkaaseen Unnannevan suohon. Esitämme, että kalliokiviainesten ottovaraus EO/k 124 poistetaan maakuntakaavasta.

EO/k 205 Iso Syrjänmäki (Pälkäne)

Maa-ainesten ottovarausalue EO/k 205 Iso Syrjänmäki (Pälkäne) on merkitty harjujaksolle, johon

liittyy soidensuojelun täydennysohjelmaan valittu kohde Pehkukorpi-Kaakkokorpi-Hirsikorpi. Suot ovat osin harjunlievesoita, joten niiden ominaispiirteet ovat riippuvaisia harjumuodostumasta. Esitämme, että soranottovaraus EO/k 205 poistetaan maakuntakaavasta.

EO/k 112 Välinevankallio, Soidinkallio (Virrat), EO/k 113 Kiikkumäki, Perä-Paskonvuori (Virrat) ja EO/k 114 Sarvikorpi (Virrat)

Virroilla sijaitsevat kalliokiviainesten ottovarausalueet EO/k 112 Välinevankallio, Soidinkallio, EO/k 113 Kiikkumäki, Perä-Paskonvuori ja EO/k 114 Sarvikorpi on merkitty Lakeisnevankankaan suojelualueeseen liittyvälle laajalle yhtenäiselle metsäalueelle, joka sopisi luonnonarvojensa puolesta S-alueeksi, kuten olemme edellä esittäneet. Kohteilla EO/k 113 ja EO/k 114 on kartta- ja ilmakuvatulkinnan perusteella arvokasta piensoiden ja kalliometsien mosaiikkia. Esitämme, että kalliokiviainesten ottovaraukset EO/k 112, EO/k 113 ja EO/k 114 poistetaan maakuntakaavasta.

Lisäksi esitämme, että seuraavat kalliokiviainesten ottovarausalueet poistetaan maakuntakaavasta maisema- ja luonnonarvojen vuoksi: EO/k 117 Hautakangas (Virrat), EO/k 121 Jouttineva, Leskirouvanvuori (Virrat), EO/k 122 Sitkansolanmäki (Virrat) ja EO/k 120 Paulakallio (Virrat) poistetaan maakuntakaavasta. Hautakankaan varaus Kolme viimeksi mainittua ovat maisemallisesti tärkeitä maamerkkejä Kuru–Virrat -tien (kantatie 65) varressa.

4. Turvetuotannon kannalta tärkeät alueet

Olemassa olevat turpeenottoalueet tulisi merkitä kaavakarttaan siten kuin ne näkyvät peruskartalla.

Maakuntakaavaluonnokseen on merkitty kolme uutta turpeenottoaluetta, joita enemmän kuin ympäristöministeriön ja KHO:n vahvistamassa lopullisessa Pirkanmaan turpeenoton vaihemaakuntakaavassa. Nämä kohteet ovat Virtain Paloneva II (EO/t-6/11) ja Pöckelistönneva (EO/t-6/12) sekä Parkanon Kotkansalo (EO/t-14/19).

Uusia turpeenottoalueita ei tulisi esittää maakuntakaavassa. Perusteluna se, että turveyhtiöiden on nykyisillä BAT-menetelmillä mahdotonta välttää kiintoaine- humus- ja ravinnepestöjä alapuolisiin vesistöihin runsaiden sateiden aikana, jolloin tapahtuvat suurimmat päästöt. Erityiset vesiensuojelumääräykset eivät ikävä kyllä auta. Lisäksi polttolaitoksiin kohdistuvat kiristyvät vaatimukset ilmastonmuutoksen estämiseksi tulevat vaikuttamaan ilmastolle erittäin haitalliseen turpeenpolttoon. Maakuntakaavassa, jonka aikajänne ulottuu vuoteen 2040 asti, tulisi ottaa huomioon näin konkreettinen seikka.

Esitämme, että olemassa olevat turpeenottoalueet merkitään maakuntakaavaan aluerajauksina neliömerkinnän sijaan. Esitämme myös, että vaihemaakuntakaavaan kuulumattomat uudet turpeenottoalueet poistetaan maakuntakaavasta.

5. Tuulivoimaloiden alueet (tv)

Kannatamme periaatteessa tuulivoimaa uusiutuvana ja saasteettomana energiamuotona. Korostamme kuitenkin, että teollisen mittaluokan tuulivoima – jollaisia maakuntakaavaluonnoksen tuulivoimaloiden alueet (tv) ovat – aiheuttaa samantapaisia sijoituspaikkaongelmia kuin mikä tahansa muukin paljon pinta-alaa vaativa teollinen maankäyttömuoto.

Vuodesta 2012 lähtien, jolloin Pirkanmaan liitto alkoi tehdä tuulivoimaselvitystä, olemme tuoneet julki huolestamme syrjäseuduille sijoitettavan ja arvokkaita luonnonalueita pirstovan ”erämaatuulivoiman” rakentamisesta. Jonkin verran tuulivoima-alueita pudotettiin pois kommenttiemme vuoksi ja joitakin hieman paremmin infrastruktuurin yhteyteen sijoitettavia alueita

löydettiin tilalle, mutta käytännössä iso kuva tuulivoimakysymyksessä ei ole muuttunut selvityksen alun jälkeen. Tiedämme, että tuulivoiman sijoituspaikkaongelma on valtakunnallinen, mutta toivomme edelleen, että Pirkanmaalla voitaisiin tehdä järkeviä linjauksia: tuulivoima-alueet pitäisi sijoittaa paremmin tiestön, voimalinjojen ja esimerkiksi teollisuusalueiden yhteyteen, ei luonnonarvoiltaan merkittävälle, soisille syrjäseuduille arvokkaiden soiden laidoille ja väliin. Nykyisten tuulivoimaloiden suuri koko vaikeuttaa niiden sijoittelua, joten yksi ratkaisu olisi pienentää voimaloiden kokoa ja samalla hajauttaa tuotantoa. Tämä olisi erittäin tärkeä linjaus koko energiantuotantoa ajatellen ja se sopisi muillekin uusiutuville energiantuotantomuodoille.

Seuraavassa nostamme esiin muutaman esimerkin tuulivoimaloiden alueiden huonoista sijoituspaikoista:

- Parkanossa tv-alue 19 Ronokorpi-Karjosillankorpi on merkitty soidensuojelun täydennysohjelmaan valitun ja Pirkanmaan arvokkaimpiin suojelemattomiin suokokonaisuuksiin kuuluvan Ronokorven päälle.
- Parkanossa tv-alue 8 Niskalamminkangas osuu osittain Niskalammmin-Suutarinhaudanmäen-Särkijärvien arvokkaalle suokokonaisuudelle, joka on muun muassa tärkeä riekkoalue. Alue oli mukana myös soidensuojelun täydennysohjelman valmistelussa, mutta jäi niukasti ulos ohjelmaan valittujen valtakunnallisesti arvokkaiden kohteiden joukosta. Aluetta voisi luonnehtia ”lähes valtakunnallisesti arvokkaaksi”, joten kohde on vähintäänkin maakunnallisesti arvokas.
- Parkanossa tv-alue 11 Takakangas-Pihlajaharju ulottuu kaakossa luonnonsuojelullisesti arvokkaan Saukonsuon reunaosien päälle tai ainakin liian lähelle arvokasta suota.
- Ikaalisissa tv-alue 105 sijaitsee osittain ojitettamattoman Unnannevan päällä. Unnanneva on laajalla alueella ainoa laajempi keskiosiltaan luonnontilaisen kaltainen suo. On myös huomattava, että esitetty tuulivoima-alue yhdistyisi jo valmistelussa olevaan Jämijärven Ratiperän tuulipuistoon, mikä lisäisi tuulivoiman yhteisvaikutusta alueella.
- Virroilla ja Kihniössä tv-alue 7 Myyränkangas-Pahkakummunmaa katkaisee pohjois–etelä-suuntaisen laajan arvokkaan suovyöhykkeen Pahkannevan ja Iso Närhinnevan suojelualueen välissä.

Esitämme, että edellä mainittuja viittä tuulivoimaloiden aluetta supistetaan tai poistetaan maakuntakaavasta kokonaan niin, että ne eivät pirsto arvokkaita luontoalueita tai vaaranna suoluonnon arvoja. Tv-alue 7:n eteläosa Virtain puolella Iso Närhinnevan suojelualueen eteläpuolella pitäisi poistaa kokonaan. Esitämme myös yleisesti, että tuulivoimaloiden alueet tarkastellaan vielä kerran luontoalueiden pirstoutumisen näkökulmasta ja haitalliset alueet poistetaan kaavasta tai niitä supistetaan.

6. Tekopohjaveteen liittyvät aluevaraukset

Kaavaluonnoksessa Ylöjärven ja Hämeenkyrön Julkujärven-Pinsiönkankaan alueelle on merkitty teknisen huollon kehittämisen kohdealue, vedenhankinta/pohjavesialue ja siihen liittyvä teknisen huollon kehittämisen kohdealue, vedenhankinta/pintavedenotto (tkv) Näsijärven Vahantalahden rantaan Ylöjärven Antaverkkaan. Tekopohjaveden tuotanto Pinsiössä on kyseenalainen ajatus erityisesti Natura 2000 -ohjelmassa suojellun Pinsiön-Matalusjoen ja siellä elävän jokihelmisimpukan eli raakun näkökulmasta. Pinsiön-Matalusjoki on Suomen eteläisin raakkuvesistö, ja raakku on erityisesti suojeltava laji LSL 47 § ja LSA 22§) ja luokiteltu erittäin uhanalaiseksi (EN). Jo tällä hetkellä Tampereen kaupungin pohjavedenotto Ylöjärvenharjun pohjavesialueelta vaarantaa raakun tulevaisuuden, sillä vettä ei riitä tarpeeksi harjun pohjavesistä ja Ylä-Pinsiön lähteestä alkunsa saavaan Pinsiön-Matalusjokeen. Tekopohjaveden tuotanto harjulla voi

aiheuttaa arvaamattomia seurauksia raakun ja koko Natura 2000 -alueen suojeleuarvojen näkökulmasta. Esitämme, että Julkujärven-Pinsiönkankaan teknisen huollon kehittämisen kohdealue, vedenhankinta/pohjavesialue (tekopohjavesilaitos ja siihen liittyvä pintavedenottamo Näsijärven rantaan) poistetaan maakuntakaavasta ja niiden suunnittelusta luovutaan kokonaan. Esitämme edelleen, että Julkujärven-Pinsiönkankaan pohjavesialueelle luodaan uusi merkintä, jonka kaavamääräyksissä mainitaan, että alueella tapahtuva pohjavedenotto ei saa vaarantaa Natura 2000 -ohjelmassa suojellun Pinsiön-Matalusjoen suojeleuarvoja, vaan joen tilaa pitää parantaa muun muassa raakun elinolojen ja tulevaisuuden turvaamiseksi.

Pirkanmaan pintavesien tila on parantunut ja niiden tilaa pitää jo vesipuidedirektiivin edellytysten takia parantaa edelleen. Näsijärvi on yksi maakunnan suurimmista makean veden altaista. Kun vesien puhtaudesta pidetään huolta, tekopohjavedelle ei ole tarvetta. Uusia pintavedenottamoitakaan ei tarvita, vaan vedenhankinta voidaan hoitaa nykyisillä ottamoilla, kun Tampereen Kaupinojankin kunnostus lähitulevaisuudessa valmistuu.

Esitämme, että maakuntakaavaluonnoksesta poistetaan myös Kangasalan ja Pälkäneen kuntien alueille suunnitellut Vehoniemen-Isokankaan tekopohjavesilaitosten aluevaraukset (yhdyskuntateknisen huollon alue, vedenhankinta/pohjavesialue). Toki alueet pohjavesialueina ovat tärkeitä vedenhankinta-alueita, joten olennaisinta on poistaa suunnittelusuositus tekopohjaveden muodostamiseen varautumisesta. Toteutuessaan tekopohjavesilaitokset heikentäisivät merkittävästi Natura 2000 -ohjelmassa suojeltujen Keisarinharju-Vehoniemenharjun ja Keiniänrannan suojeleuarvoja. Aiheeseen liittyvä maakuntakaavan erityismääräys em 6 ei nähdäksemme ole realistinen, sillä suunniteltuja tekopohjavesilaitoksia ei voida toteuttaa ilman suuria muutoksia ja vahinkoja alueen luonnolle.

7. Uudet tieyhteydet ja liikenne

Pirkkalan ja Lempäälän välistä laajaa ja yhtenäistä, arvokasta metsäaluetta ei pitäisi pirstoa useilla liikenneväylillä ja järjestelyratapihalla. Alue on arvokas metsämanner, mikä käy ilmi myös maakuntakaavaluonnoksen uusien liikenneväylien alla olevasta MK-merkinnästä. Jos uusia väyliä rakennetaan, pitäisi hyödyntää mahdollisimman paljon olemassa olevia maastokäytäviä. Mikäli järjestelyratapiha siirretään, se pitäisi sijoittaa nykyisen infrastruktuurin yhteyteen.

Tampereen läntisiin hankkeisiin kuuluvaa oikorataa emme pidä lainkaan tarpeellisena, mutta jos se päätetään rakentaa, tunnelivaihtoehto on luonnon kannalta paras. Jos rata rakennetaan maan pinnalle, pitäisi se saada samaan maastokäytävään VT3 Tampereen läntisen ohikulkutien kanssa. Kaavaluonnoksessa esitetyistä vaihtoehtoista tunnelin jälkeen toiseksi paras on itäinen vaihtoehto, jolloin Tampere-Pirkkalan lentokentän itäpuolinen Metsähallituksen uusi Matalakorven suojelumetsä (perustettu syksyllä 2014), Leppiojan varren suojelualueet Ylöjärven (valmisteilla) ja Tampereen rajalla suojelualueet Leppiojan kohdalla sekä Ahvenistonharjun luonnonsuojelualue ja maakunnallisesti merkittävä harjualue Ylöjärvellä säilyisivät. Itäisen vaihtoehdon ongelma on Nokian Pitkäniemen alue Rajasalmen siltojen pohjoispuolella. Rata pitäisi saada aivan moottoritien varteen, jotta moottoritien itäpuolinen Pitkäniemen Hevoshaan niemi, jonne Tampere on perustamassa luonnonsuojelualueutta, säilyisi. Ainoa järkevä paikka oikoradalle olisi VT3:n varsi, jolloin uusia luontoa pirstovia linjauksia ei tarvitsisi tehdä. Mielestämme vaikutusten arvioinnissa mainitut ”maisemalliset haitat” esimerkiksi Ylöjärven Elovainion uudehkolla kaupallisten palvelujen (KM) ja työpaikka-alueella (TP) eivät saa olla peruste rakentamattomien, arvokkaiden luonto- ja jopa luonnonsuojelualueiden pirstomiseen. Ihmiset eivät käy kaupallisten palvelujen tai työpaikka-alueella maisemien vuoksi, eikä alueilla ole asutusta ainakaan Elovainion tapauksessa

Maakuntakaavaluonnoksessa esitetään Nokialla uutta tieyhteyttä (tieliikenteen yhteystarve) Nokianvirran yli pohjoispuolelta Harjuniitystä eteläpuolelle Taivalkuntaan. Huomioon ei ole otettu

mahdollisen tien ja sillan vaikutuksia Nokianvirran rotkon geologiaan, luonnonarvoihin ja maisemaan. Suunniteltu tie- ja siltayhteys rikkoisivat Nokianvirran merkittävää geologista muodostumaa, maakunnallisesti arvokasta maisema-aluetta ja muun muassa hävittäisivät Haaviston rinteiden lehtoa. Emme ole huomanneet lainkaan aiheeseen liittyviä selvityksiä. Mikäli selvityksiä ei ole tehty, tiemerkinä voi pitää jopa maankäyttö- ja rakennuslain vastaisena merkintänä, sillä MRL 9 § edellyttää, että ”kaavan tulee perustua kaavan merkittävät vaikutukset arvioivaan suunnitteluun ja sen edellyttämiin tutkimuksiin ja selvityksiin”. Esitämme, että Nokianvirran ylittävä tie ja silta poistetaan maakuntakaavasta.

Kaavaluonnoksessa esitetään uutta tieyhteyttä (ohjeellinen tielinjaus) myös Sastamalaan, Vammalan keskustan itäpuolelle. Tähän Vammalan ohikulkutiehen kuuluisi Kilpinokan silta Kilpinokan ja Tervakallion välille Rautaveden yli. Kyseisessä paikassa molemmiin puolin Rautavettä on virkistysalue (V), ja alue kuuluu myös valtakunnallisesti arvokkaaseen maisema-alueeseen (Mav) ja osin maakunnallisesti arvokkaaseen kulttuurimaisemaan. Maakuntakaavan yleismääräyksissä todetaan seuraavasti: ”Taajamien rakentamattomat ranta-alueet tulee säilyttää pääsääntöisesti rakentamattomina ja varata yksityiskohtaisessa kaavoituksessa yleiseen virkistyskäyttöön.” Esitämme, että Vammalan ohikulkutie (Kilpinokan silta) poistetaan maakuntakaavasta.

Kaavaluonnokseen merkitty Valtatie 3 Hämeenkyrön ohitus on uusien tietojen valossa huomattavan haitallinen erityisesti suojeltavalle (LSL 47 § ja LSA 22 §) ja erittäin uhanalaiseksi (EN) luokitellulle jokihelmisimpukalle, jonka esiintymä on äskettäin löytynyt Hämeenkyrön kirkonkylän ja Kyröskosken välisellä alueella virtaavasta Turkimusojasta. Ohitustie herättää Hämeenkyrössä laajaa vastustusta, eikä se käytännössä ole ohitustie, vaan uusi, kunnan keskeisen virkistysalueen halkaiseva tie. Esitämme, että Valtatie 3 Hämeenkyrön ohitus poistetaan maakuntakaavasta.

Maakuntakaavassa suunnitellaan lähijunaliikenteen kehittämistä Tampereen länsipuolella Porin radalla ja Parkanon radan osalta Ylöjärvellä sekä eteläpuolella pääradalla. Raideliikenne on ympäristöystävällistä, joten kehittäminen on perusteltua. Ihmettelemme, miksi esimerkiksi Porin radalle ei ole merkitty Siuron ja Kalkun asemia uusina asemina/seisakkeina, vaikka aiemmin maankäyttövaihtoehtoisakin (ainakin Planeetat-vaihtoehtossa) ne olivat mukana. Myöskään Jyväskylän radan lähijunaliikennepotentiaalia (myös Planeetat-vaihtoehtossa) ei ole otettu lainkaan huomioon. Esitämme, että Jyväskylän radalla lähijunaliikennettä edistetään uusilla asemilla/seisakkeilla (esim. Kangasalan asema, Ruutana ja Suinula) ja Porin radalle lisätään Siuron ja Kalkun asemat/seisakkeet. Molemmilla radoilla on lähi-/taajamajunaliikennettä jo nykyisin, joten uudet asemat/seisakkeet eivät olisi vaikeita toteuttaa, etenkin, kun vanhat asemalaiturit ovat monin paikoin yhä olemassa.

8. Puuterminaalit

Maakuntakaavaluonnoksessa esitetään seitsemää aluetta ainespuuterminaaleiksi ja yhdeksää aluetta energiapuuterminaaleiksi. Merkinnät pohjautuvat metsäkeskuksen selvitykseen, ja terminaalien sijoituspaikkoja on haettu etenkin rautateiden varsilta. Tämä on sinänsä perusteltua, mutta vaikuttaa siltä, että metsäkeskuksen selvityksessä korostuu yksipuolisesti metsätalouden näkemys, eikä esimerkiksi virkistys- ja luonnonarvoja tai niiden kehityspotentiaalia ole otettu riittävästi huomioon. Tämä näkyy Oriveden aseman ainespuuterminaalimerkinnässä. Aivan alueen vieressä (myös maakuntakaavaluonnoksessa) on suojelu- ja virkistysalueita sekä satama, eikä alueelle ole puuterminaalin näkökulmasta riittäviä tieyhteyksiä. Mielestämme Oriveden aseman ja Längelmäveden rannan välistä aluetta tulisi kehittää edelleen virkistys- ja lähiluontokohteena, jollainen se nytkin jo osin on. Maakuntaliiton aiempien linjausten mukaisesti puuterminaalien pitäisi sijaita siellä, missä puun suurimmat käyttökohteetkin sijaitsevat. Orivesi ei täytä näitä kriteerejä. Esitämme, että Oriveden aseman puuterminaalivaraus poistetaan maakuntakaavasta ja merkintä siirretään esimerkiksi Juupajoen Korkeakoskelle, missä puun käyttöä on runsaasti.

9. Lähiruoka

Lähiruoka-teemaa sivutaan maakuntakaavan maaseutuelinkeinojen kehittämisen kohdealueen (mk-1) kaavamääräyksissä: ”Merkinnällä osoitetaan Kangasalan Saarioisten tehtaan sekä Pakkalan kylän ympäristön muodostama aluekokonaisuus, jossa sijaitsee merkittävää eläintuotantoa ja siihen liittyvää jalostustoimintaa. Alueella on edellytyksiä myös muuhun lähiruokatuotantoon.” Pakkalan seudun broilerinkasvatus on teollisen mittaluokan toimintaa ja yhdessä Saarioisten tehtaan kanssa teollisuutta. Kyseessä ei siis ole ympäristöystävällisen lähiruoan tuotanto. Esitämme, että maaseutuelinkeinojen kehittämisen kohdealue -merkintä poistetaan Pakkalan seudulta ja se korvataan nykyistä toimintaa kuvaamaan rajatulla teollisuusaluemerkinnällä.

10. Vaikutusten arviointi

Mielestämme kohta 7.2.3 (kaavaselostus s. 197) Vaikutukset luontoon ja ekologisiin yhteyksiin on kaavan laajuuteen ja vaikutuksiin nähden kovin köykäinen. Asuinalueiden tai liikenneverkon vaikutuksista ei mainita mitään, vaikka kaavassa on runsaasti esimerkiksi uusia liikenneväyliä (mm. Tampereen läntiset hankkeet), joilla tosiasiallisesti on suuri vaikutus luontoon ja ekologisiin yhteyksiin. Vaikutuksia arvioidaan kyllä jonkin verran kohdassa 7.2.2 Vaikutukset liikenteeseen.

Pyydämme kirjallista vastausta lausuntoomme.

Tampereella 5.5.2015

Larissa Heinämäki
Puheenjohtaja
Pirkanmaan luonnonsuojelupiiri ry.

Juho Kytömäki
Sihteeri
Pirkanmaan luonnonsuojelupiiri ry.

Larissa Heinämäki
puheenjohtaja
Virtain luonnonsuojeluyhdistys ry.

Viitteet

Metsähallitus (2014). Suojeluun siirrettävät talousmetsäkohteet. Keski-Suomi, Pirkanmaa. <<http://www.metsa.fi/sivustot/metsa/fi/Hankkeet/METSOohjelma20082016/metsiensuojelunedistaminen2013/Suojeluunsiirrettavatalousmetsakohteet/Sivut/Keski-Suomi,Pirkanmaa.aspx>> Viitattu 5.5.2015.

Pirkanmaan ELY-keskus (2015). Vapaaehtoinen metsien suojelu eteni harppauksin Pirkanmaalla, uusia suojelualueita viime vuonna 544 hehtaaria. Tiedote 16.2.2015. <<https://www.ely-keskus.fi/web/ely/-/vapaaehtoinen-metsien-suojelu-eteni-harppauksella-pirkanmaalla-uusia-suojelualueita-viime-vuonna-544-hehtaaria-pirkanmaan-ely-keskus-#.VTTP15PahOY>> Viitattu 5.5.2015.

Pirkanmaan lintutieteellinen yhdistys (2014). Pirkanmaan tärkeät lintualueet. Loppuraportti MAALI-hankkeesta. <http://www.pily.fi/files/maali/Maali_raportti_pily.pdf> Viitattu 5.5.2015.

Ympäristöministeriö (2010). Maakuntakaavamerkinnot ja -määräykset. 100 s. <<http://www.ymp.fi/download/noname/%7BC9A45BA3-88A8-43F0-AD43-E81B1991168D%7D/32056>> Viitattu 5.5.2015.

Ympäristöministeriö (2015). Soidensuojelukysely lähti noin 5500 maanomistajalle. Tiedote 30.3.2015. <http://www.ymp.fi/fi-FI/Luonto/Luonnon_monimuotoisuus/Luonnonsuojeluohjelmat/Soidensuojelun_taydennysohjelma/Soidensuojelukysely_lahti_noin_5_500_maa%2833055%29> Viitattu 5.5.2015.

Ympäristöministeriö & Maa- ja metsätalousministeriö (2015). 6000 hehtaaria valtion maita muutetaan soidensuojelualueiksi. Tiedote 2.4.2015. <http://www.ymp.fi/fi-FI/Ajankohtaista/Tiedotteet/6000_hehtaaria_valtion_maita_muutetaan_s%2833110%29> Viitattu 5.5.2015.